

Den äldre döende patientens självbestämmande när den palliativa vården planeras och genomförs – en jämförelse mellan äldre patienters självbestämmande vid palliativ vård i specialiserad hemsjukvård och vård- och omsorgsboende

Examensarbete 15 hp

Specialistutbildningen för sjuksköterskor, vårterminen och höstterminen 2016

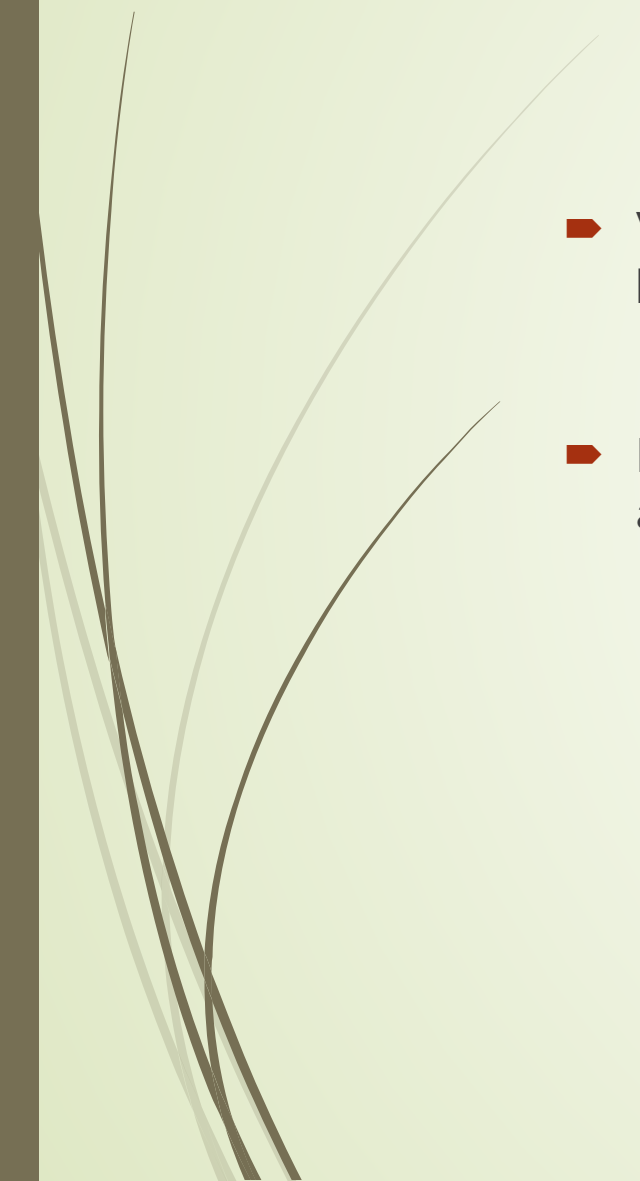
Författare: Eva Wiberg och Åsa Olsson

Handledare: Hanne Konradsen

Examinator: Ann-Marie Boström

Vård av äldre i livets slut

- ▶ Vård i livets slut (palliativ vård) av äldre sker i allt högre grad i den äldres hem, i ordinärt boende eller på särskilt boende för äldre.
  - ▶ Detta ställer höga krav på vårdgivaren att kunna erbjuda god vård av äldre i livets slut.
-

Lite om äldre och självbestämmande

- Självbestämmande och bevarandet av självbilden är viktig för patienter, även äldre i livets slut.
- Behov av självbestämmande är individuellt och varierar men ett stort vårdbehov betyder inte automatiskt att behovet minskar.
- Patientlagen (2014:821) understryker att patientens självbestämmande och inflytande över vården måste öka, oavsett patientens ålder.
- Studier visar att äldre med behov av vård och omsorg upplever att de inte har möjlighet att vara delaktiga vid planering och beslut.

Vad innebär egentligen självbestämmande?

- ▶ Även för de med stora behov av hjälp i vardagen skapar självbestämmandet en känsla av mening och tillfredsställelse.
- ▶ Vid sjukdom och åldrande förändras alternativen och självbestämmandet består då i att välja mellan de alternativ som återstår.
- ▶ Att bestämma själv kan då handla om att få sina önskemål tillgodosedda i vardagen. Mjök i kaffet, favoritkoftan etc.

Svenska Palliativregistret

- ▶ Introducerades 2005 med syftet att skapa ett användarvänligt och tillgängligt register för att utveckla vården i livets slut. www.palliativ.se
- ▶ 30 frågor (2015) som besvaras av personal som vårdat den döende under dennes sista vecka i livet.
- ▶ Rör omständigheterna under veckan som föregick dödsfallet. Omfattar bl.a. dödsorsak, beslutsförmåga, stöd till närstående, läkarbedömning, förekomst och lindring av smärta, rosslighet, ångest, illamående och trycksår.
- ▶ Täckningsgrad 2015: 66 % av alla dödsfall.

Tre frågor i SPR som rör självbestämmande

- Förmåga att uttrycka vilja och delta i beslut
- Önskemål om dödsplats
- Brytpunktssamtal

Syfte

- ▶ Att undersöka om den äldre döende patienten erbjuds möjlighet till delaktighet och självbestämmande under sin sista vecka i livet, utifrån data från Svenska Palliativregistret.

Urval

- Data erhöles från Svenska Palliativregistret, totalt 247 registrerade dödsfall.
- Förväntade dödsfall (förutsättning för planerad palliativ vård).
- >65 år
- 106 personer i tre verksamheter ASIH
- 102 personer i två verksamheter VOB
- Stockholm
- Tid: ett år (2015)
- Verksamheterna de som registrerat flest dödsfall under 2015

Resultat

Patienter i avancerad hemsjukvård (ASIH):

I högre grad män

Fick i högre grad dokumenterad övergång till palliativ vård och brytpunktssamtal.

Undersöktes i högre grad av läkare tiden innan dödsfallet

Önskemål om dödsplats känt och uppfyllt i högre grad.

Resultat

Båda urvalgrupper (ASIH och VOB)

Kvinnor undersöktes i lägre grad av läkare under sina sista dagar i livet.

De äldsta (>85 år) fick i lägst grad dokumenterad övergång till palliativ vård och i lägst grad önskemål om dödsplats tillfrågat och tillgodosett.

Tankar efter uppsatsen

Nya krav på äldreomsorgen när de som flyttar in är allt äldre och sjukare och fokus på vården alltmer blir vård i livets slut. HSL, organisation och tillgång till läkare på VOB.

Framtidens äldre kommer ev. ha högre krav på självbestämmande – hur möta det?

Personcentrerad vård viktig för att kunna veta vad den äldre önskar när förmåga att kommunicera begränsas.

Brytpunkt och vårdplan för palliativ vård ett viktigt sätt att hålla både patienten och teamet runt den äldre informerade om syfte och riktning med vården.

Sjuksköterskan/specialistsjuksköterskan viktig roll i den palliativa vården

Kvalitetsregister

Erbjuder ett strukturerat sätt att arbeta för att möta högre krav, åldrande befolkning och höga kvalitetskrav

Chefen: leda - skapa förutsättningar, avlägsna hinder och efterfråga resultat

Specialistsjuksköterskan: tolka och analysera data

Fortsättning...

- ▶ Fortsatt forskning med fokus på självbestämmande, **ålder** och **kön** hos äldre patienter i livets slut.
- ▶ Större, bredare (riket) urvalsgrupper.
- ▶ Fortsatt arbete med kvalitetsregister.
- ▶ Framtidens organisering av äldreomsorg

